תלמוד בבלי · מפרשים על המסכתות הקטנות · נוסחת הגר״א

# נוסחת הגר״א על מסכת דרך ארץ רבה

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# נוסחת הגר״א על מסכת דרך ארץ רבה

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נוסחת-הגרא-על-מסכת-דרך-ארץ-רבה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
הלכה א ..... 4
הלכה ב ..... 4
הלכה ד ..... 4
הלכה ח ..... 4
הלכה יא ..... 4
הלכה יב ..... 4
הלכה יג ..... 5
**פרק ב** ..... 5
הלכה א ..... 5
הלכה ג ..... 5
הלכה ו ..... 5
הלכה י ..... 5
הלכה יא ..... 5
הלכה יח ..... 5
הלכה כט ..... 5
הלכה לא ..... 5
**פרק ג** ..... 6
הלכה ג ..... 6
הלכה ד ..... 6
הלכה ה ..... 6
**פרק ד** ..... 6
הלכה א ..... 6
הלכה ב ..... 6
הלכה ג ..... 6
**פרק ה** ..... 6
הלכה א ..... 6
הלכה ב ..... 6
**פרק ו** ..... 7
הלכה א ..... 7
הלכה ב ..... 7
הלכה ג ..... 7
הלכה ה ..... 7
**פרק ז** ..... 7
הלכה א ..... 7
הלכה ב ..... 7
הלכה ו ..... 7
הלכה ז ..... 7
**פרק ח** ..... 8
הלכה ב ..... 8
הלכה ג ..... 8
הלכה ד ..... 8
הלכה ה ..... 8
**פרק ט** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ג ..... 8
**פרק י** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ב ..... 8
הלכה ג ..... 8
**פרק יא** ..... 9
הלכה ב ..... 9
הלכה ד ..... 9
הלכה ה ..... 9
הלכה י ..... 9
הלכה יא ..... 9
הלכה יב ..... 9
הלכה יג ..... 9
הלכה יד ..... 9
הלכה טו ..... 9
הלכה טז ..... 9
הלכה יז ..... 10

# פרק א

## הלכה א

(רבינו הגאון חיבר ב' פרקים הראשונים ממס' זו למס' כלה והדבר למד מעניינו ומבואר בכמה ראשונים שמסכת ד"א מתחלת מפרק בן עזאי ועי' רש"י ברכות כ"ב א' ותוס' עירובין נ"ג ב'):

ע"י אמה וע"י בתה וע"י אחותה (וברי"ף וראי"ש פ"ב דיבמות איתא לעולם אין אדם פוסל את אשתו ואפילו בא על אחותה או על אמה או על בתה):

## הלכה ב

שנאמר (במדבר ה) והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנתפשה אסורה ואיזו היא כהנת ר' ישמעאל אומר והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות (עי' כתובות נ"א ב' וש"מ). נתגרשה ונתארסה ונבעלה בין באונס בין ברצון אסורה להזור לראשון דברי ר' יוסי בן כיפר משום ר"א בן שמוע וזה מדרש דרש ר' יוסי בן כיפר לא יוכל:

וזו בין באונס בין ברצון אסורה לו כל האסורות לו איסור ערוה שנשאן א"צ ממנו גט חוץ מאחות אשתו ואשת אחיו וכל העריות אין להם היתר אחר איסורן חוץ מאחות אשתו:

## הלכה ד

פסל לה בביאה ופסל לולד ואלו:

## הלכה ח

ובת אחיו ובת אחותו (וכ"ה ברי"ף וראי"ש פ"ב דיבמות):

## הלכה יא

בהמתך לא תרביע כלאים. שדך לא תזרע כלאים. ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך (ויקרא יט) ומשום לא תזרע:

ומשום ובכל בהמה לא תתן שכבתך ומשום ולא תחלל את שם אלהיך (שם יח) ומשום שפחה:

וכרת אחד שנא' (מלאכי כ) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות אם היה ישראל וחלל זרעו בשפחה ונכ' לא יהיה:

## הלכה יב

אליהו כופתו והקב"ה רוצעו:

הפסול פוסל:

### הלכה יג
וכל המסתכל בעקיבה של אשה גורם לו שיהיו לו בנים שאינם מהוגנים וכל:

## פרק ב

### הלכה א
ומחללים שם שמים והאפיקורסים:

ישובו רשעים לשאולה וגו׳ האמתנים והגותנין:

### הלכה ג
חורשי רע ומחשבי:

### הלכה ו
אין מורישין לבניהם ואם מורישין לבניהם אין מורישין לבני בניהם. החנפים והשקרנים ופועלי און עליהם הכתוב אומר כי לא לפניו חנף יבוא ואומר (תהילים ק״א:ז׳) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ההוגים כיונים והמנהמים והמצפצפים:

### הלכה י
לעובד כוכבים:

### הלכה יא
והחמסנים והמוכסים:

### הלכה יח
המנהגין:

### הלכה כט
אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים ואל תקנא בעושי עולה:

### הלכה לא
עולם הוא אחד:

וכל רקיע ורקיע:

מעולמו:

## פרק ג

### הלכה ג
אף כן אדם מה אם עכשיו שמוציא ממעיו סרוח כך מתגאה על הבריות אם מוציא:

### הלכה ד
אורחות חיים א"ל:

### הלכה ה
כמה שהן:

## פרק ד

### הלכה א
ג' מילין:

לעשות כן:

מזרחית צפונית מערבית אינה מזיזו ממקומו כיון שנשב רוח דרומית עוקרתו:

כורתין ומסתתין אותו ובונים בו:

### הלכה ב
ראתה:

רחוצין:

ולא מן המלאכים לבד למדנו אלא מן השכינה למדנו שנאמר (מ"א כב) ראיתי את ה' יושב על כסאו וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו (דלא כמ"ש זה לפנינו לקמן בפ"ה):

### הלכה ג
מחבירו בין שהוא גדול מחבירו ובין שחבירו:

## פרק ה

### הלכה א
כביכול שאמר לאברהם הריני נפטר ממך שנאמר (בראשית י"ח:ל"ג) וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. לעולם:

### הלכה ב
ר"ג באמצע ור"י (וכ"ה במס' כלה רבתי ושם ליתא וראב"ע):

## פרק ו

### הלכה א
בית:

כרצונך:

### הלכה ב
סחה:

### הלכה ג
אין משיירין פאה באלפס אבל משיירין פאה בקערה ומעשה בר"י שנתארח אצל אלמנה

א' עשתה לו פולין אכל:

משכת ידך מגריסין:

היה לך למשוך ידך מן הפת א״ל שמא הנחת פאה על הראשונים לא כך אמרו חכמים

אין משיירין פאה באילפס אבל משיירין פאה בקערה אמר ר' יהושע:

לא אמרת לי שהיא קצרה א״ל:

לא אמרתי לך ארוכה הלך:

### הלכה ה
לא יפרוס אדם פרוסה במקום:

## פרק ז

### הלכה א
הקטן:

### הלכה ב
לא:

### הלכה ו
אחוריו:

שכותב:

יהא:

### הלכה ז
יהא:

## פרק ח

### הלכה ב
הופכים את האכסניא שלהם זה לזה. לא:

### הלכה ג
שמן:

יין:

### הלכה ד
שמחזיק לו טובה חנם:

חדש לשם ישן:

### הלכה ה
מזה ותנו:

## פרק ט

### הלכה א
ויניחם על:

ולא יקנח אדם בפרוסה ויניח ע״ג השולחן:

טעומין לר"ע:

### הלכה ג
ואין מעבירין קערה:

שממעכין:

## פרק י

### הלכה א
ומניח את כובעו ואח״כ מניח מנעליו ואם יש לו בן או עבד מניחין לו:

### הלכה ב
מתגרד:

לזה שיוצא:

לזה שיוצא:

### הלכה ג
במקום ערומים אלא במקום שרובן:

ככולם לבושים:

## פרק יא

### הלכה ב
והקיז דם ונכנס למרחץ ונשתכר וישן ע״ג קרקע ושמש מטתו דמו:

### הלכה ד
והאוכל שום קלוף וביצה קלופה ובצל קלוף שעבר עליהם הלילה והשותה:
ואין יושבין תחת הזית על שולחנו:

### הלכה ה
ומהאגמים בפיו ובידו א׳ דמו בראשו מפני הנימה. הקיז:

### הלכה י
אינן רואין:

### הלכה יא
העושה מלאכה בת״ב אינו רואה סימן ברכה לעולם אמר ר״ע ותלמידי חכמים בטילין בו:

### הלכה יב
לא תעמוד על דם רעך:
וגו׳:

### הלכה יג
שנאמר כה אמר ה׳ מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי:

### הלכה יד
וגסי הרוח כעובדי ע״ז שנאמר:
כאן:

### הלכה טו
על עיני והניעור:
היא:
מתיר אסורים. הנכנס:

### הלכה טז
ועזרוני ושמרוני וסמכוני והמתינו:

## הלכה יז

יצא לשוק אומר:

ומיד:

ברוך הגומל חסדים טובים לעמו ישראל: